

Pohjanmaan Vapaa-ajankalastajapiiri Ry:n lausunto hallituksen esitysluonnoksesta uudeksi kalastuslaiksi

Pohjanmaan Vapaa-ajankalastajapiiri Ry lausuu aiheesta seuraavaa:

YLEISTÄ

Vaikka lakiuudistus aloitettiin vuoden 2009 lopussa, ei sitä varten perustettu laaja työryhmä kyennyt loppuraportissaan helmikuussa 2012 tekemään esitystä uudistettavan kalastuslain lakipykäliksi tai niiden perusteluiksi.

Käytännössä esitys uudeksi kalastuslaiksi on tämän jälkeen tehty virkamiestyönä ja huomattavalla kiireellä maa- ja metsätalousministeriössä. Ilmeisesti tästä johtuen esitys ei täytä kokonaisuudistukselle asetettavia vaatimuksia, vaan kyse on monilta osin vanhan lain paikkaamisesta.

Edellinen kalastuslain kokonaisuudistus toteutettiin vuonna 1983. Sen suuria uudistuslinjoja olivat yleiskalastusoikeuksien ja kalastuksen säätelyn kehittäminen sekä yhteistoiminnan lisääminen kalavesillä.

Läänikohtaisesta pilkintäkortista alkunsa saanut yleiskalastusoikeuksien kehittäminen johti myöhemmin onginnan ja pilkinnän jokamiesoikeuksiin, läänikohtaiseen viehekorttiin ja eläkeläisten maksuttomiin yleiskalastusoikeuksiin.

Kalastuksen säätelyssä haettiin kalastusviranomaisen ja kalastusalueiden säätelyvaltuuksien vahvistamisella parempaa tuottoa kalakannoista ja yhtenäisempää, kalavesien omistusrajat ylittävää kalastuksen ja kalakantojen hoidon järjestämistä.

Kalastusalueista vuoden 1983 kalastuslain uudistus halusi tehdä kalavesien omistajien, ammatti- ja vapaa-ajankalastajien yhteistoimintajärjestöjä.

Valitettavasti esitys uudeksi kalastuslaiksi ei jatka näitä sekä kalakantojen hoidon että kalastusharrastuksen ylläpidon kannalta myönteisiä kehityslinjoja.

Yleiskalastusoikeuksien kehittämisen kannalta tärkein uudistus olisi ollut viehekalastukseen sopivan maksullisen yleiskalastusoikeuden toteuttaminen. Eläkeläisten yleiskalastusoikeuksien poistaminen merkitsee yleiskalastusoikeuksien supistamista kehittämisen sijaan.

Edellisen kalastuslain uudistamisen jälkeen voimaan astunut uusi perustuslaki estää yhtä laajojen kalastuksen säätelyvaltuuksien antamisen viranomaiselle tai kalastusalueelle. Esityksen antamat säätelyvaltuudet kalastusviranomaiselle ovat nykytilanteeseen verrattuna huomattavan suppeat ja se heikentää viranomaisen mahdollisuuksia toimia tehokkaasti kestävän käytön mukaisen kalastuksen ja kalakantojen hoidon toteuttamiseksi.

Esitys kalastusalueiden jäsenyydestä merkitsee erityisesti vapaa-ajankalastajien näkökulmasta kalastusalueiden yhteistoimintaluonteiden hylkäämistä ja niiden muuttamista omistajajärjestöiksi, joiden taloudesta joutuisivat kuitenkin vapaa-ajankalastajat vastaamaan.

Vapaa-ajankalastuksen kannalta myönteisiä asioita esityksessä uudeksi kalastuslaiksi ovat kelaonginnan muuttaminen jokamiesoikeudeksi ja pyrkimys kestävän kalastuksen periaatteiden mukaisesti edistää luontaista lisääntymistä, vaelluskalakantojen suojelua ja alueellisen kalastusviranomaisen (ELY –keskus) toimintavaltuuksia. Valitettavasti lakiuudistus ei tältä osin anna viranomaiselle riittäviä välineitä kestävän kalastuksen ohjaamiseen.

YLEISKALASTUSOIKEUDET JA KALASTUSMAKSUJÄRJESTELMÄ

Hallitusohjelman mukaan:

”Maksuttomia ja maksullisia yleiskalastusoikeuksia kehitetään ja laajennetaan kestäväällä tavalla vapaa-ajankalastusta laajojen kansalaispiirien luontoharrastuksena.

Tärkein yleiskalastusoikeuksien kehittämistä koskeva toimenpide olisi **ollut läänikohtaisen viehekortin tai mahdollisen valtakunnallisen viehekortin kehittämisen koskemaan myös niitä kalastusmuotoja, joissa käytetään useampaa kuin yhtä vapaa kerrallaan, kuten vetouistelu ja modernit onginnan muodot.** Lupien saatavuus näihin kalastustapoihin on erityisesti rannikkoalueilla ollut huono.

Lakiluonnoksen yhden kortin malli **poistaa 65 vuotta täyttäneiden yleiskalastusoikeuden** maksuttomaan viehekalastukseen läänikohtaisen viehekortin tarkoittamalla tavalla. Samalla he joutuvat maksamaan myös **veroluontoisen kalastuksenhoitomaksun**, josta heidät vapautettiin vuoden 1996 kalastuslain muutoksella.

Muutos koskee arviolta **100 000 eläkeläistä**. Se johtaa kalastusharrastuksen vähenemiseen ikääntyneen väestön keskuudessa ja vähentää niitä positiivisia vaikutuksia, joita kalastuksella on heidän fyysiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin.

Eläkeläisillä on myös valtava merkitys kalastusharrastuksen opettamisessa, olipa sitten kysymys lastenlapsista tai kalastusseuratoiminnan kautta tavoitettavista lapsista ja nuorista.

Yhden kortin malli ei laajenna kansalaisten kalastusoikeuksia. Kuten kalastuslakia valmistellut työryhmäkin totesi, vain harva läänikohtaisella kortilla kalastava ostaa tai tarvitsee harrastukseensa useamman läänin viehekorttia, koko maasta puhumattakaan.

Yhden kortin malli ei ole käyttäjä maksaa -periaatteen mukainen, sillä siihen sisältyvä viehekalastusmaksu on pakollinen 200 000 muilla luvilla kalastaville vetouistelijoille, verkkokalastajille, katiskakalastajille ja urheilukalastajille.

Yksinkertainen yhden kortin malli voidaan toteuttaa ilman vieheluvan pakkomyyntiä ja jopa vetouistelijat ja **useammalla vavalla ongintaa harrastavat kalastajat** huomioiden. Perusmaksuna on veroluontoinen kalastonhoitomaksu. Se riittää verkko- ja katiskakalastajalle, joka hankkii pyydyslupansa kalastusoikeuden haltijalta. Viehekalastaja voi lisätä ostoskoriinsa (tai pankkimaksulomakkeeseensa) virvelin käytön ja vetouistelijat **ja onkijat** enintään kolme vapaa ja sitten vaan maksamaan.

Siksi:

- säilytetään 65 vuotta täyttäneiden maksuttomat yleiskalastusoikeudet

*- luovutaan yhden kortin mallin mukaisesta, kaikille pakollisesta viehekalastusmaksusta; tilalle kalastonhoitomaksu, johon eri maksusta voi liittää oikeuden käyttää 1-3 vapaa ja viehettä; tämä uudistus palvelisi erityisesti noin 350 000 vetouistelijaa **ja koko ajan kasvavaa määrää onkijoita**, joiden lupajärjestelmä on edelleen puutteellinen ja lisäksi kalastusoikeuden haltijoiden viehekalastuksesta saamia maksutuloja,*

- satunnaisia kalastajia varten luodaan yhden kortin malli, jossa yhdellä maksulla voidaan maksaa sekä kalastuksenhoitomaksu että viehekalastusmaksu lyhytaikaista kalastusta varten koko maan alueella.

KALASTUSALUEET JA YHTEISTOIMINTA

Ministeriössä tehty esitys lähtee siitä, että kalastusalueiden **toiminnan rahoitusta kasvatetaan kalastuksen harrastajilta kerättävillä varoilla noin viisinkertaiseksi nykytasoon verrattuna (3 M€lisää rahaa, kalastusalueiden määrä puolitetaan) ja kalastusalueista tehdään omistajajärjestöjä.** Lisärahoitus kerätään pääasiassa 65 vuotta täyttäneiltä kalastuksen harrastajilta. **Samalla esitetään vapaa-ajankalastajien edustajien määrää kalastusalueen kokouksessa pienennettäväksi kahdesta (2) yhteen (1).**

Edellisen kerran vapaa-ajankalastajien edustusta kalastusalueissa supistettiin vuonna 2009, jolloin edustajien määrä väheni kolmesta kahteen.

Ministeriön esitys

- lopettaa/estää kalastusalueen kehittämisen yhteistyöelimenä
- vähentää edelleen vapaa-ajankalastajien edustusta kalastusalueissa ja vähentää samalla kalastusalueiden käytettävissä olevaa vapaa-ajankalastuksen tuntemusta
- pahentaa kalastusalueiden kroonista vapaaehtoistoimijoiden pulaa

Kalastuslain edellisessä kokonaisuudistuksessa 1983 kalastusalueita haluttiin kehittää kalastusoikeuden haltijoiden, vapaa-ajankalastajien ja ammattikalastajien yhteistyöjärjestönä. Tämän linjan tulee näkyä myös uudessa laissa. Yhteistoimintaan tulisi ottaa mukaan myös muut ryhmät, joita kalastusalueiden päätöksenteko koskee.

Yhteistoimintaa kalastusalueilla ei voi korvata ELY -keskusten yhteyteen perustettavilla neuvottelukunnilla, vaan kyse on ihmisten osallistumisesta omaa kalastusympäristöään koskevaan päätöksentekoon ja yhteistoimintaan.

Siksi:

- *laajennetaan vapaa-ajankalastajien edustusta niin, että kaikki kalastusalueen alueella toimivat SVK:n seurat voivat lähettää yhden edustajan kalastusalueen kokoukseen, samoin muut rekisteröityneet kalakantojen hoidon ja suojelun puolesta toimivat yhdistykset*
- *myös kalastusoikeuden haltijoilla täytyy olla taloudellinen vastuu omaisuutensa hoidosta kalastusalue toiminnassa*

KALASTUKSEN SÄÄTELY, VAELLUSKALAT JA KALAKANTOJEN HOITO

Luonnos uudeksi kalakantojen hoidon ja kalastuksen säätelyjärjestelmäksi (6 Luku) heikentäisi kalastuslain ohjausvaikutusta verrattuna nykyisiin.

Esitys siirtää kalastuksen säätelyn kalastusalueilta alueellisille kalastusviranomaisille. Sekä alueellisten (ELY -keskukset) että valtakunnallisten kalastusviranomaisten (MMM, valtioneuvosto) valtuudet säädellä kalastusta (esityksen 52 ja 53 pykälät) ovat rajatumpia kuin mitä nykyinen kalastuslaki antaa valtioneuvostolle tai kalastusalueille.

ELY -keskus tai valtioneuvosto voisi rajoittaa kalastusta, mikäli kalastuksen kohteena on kalalaji tai kalakanta, jonka elinvoimaisuus tai tuotto on heikentynyt tai vaarassa heikentyä tai kyse on kalastuksesta tärkeällä lisääntymisalueella.

Kalastusviranomaisella olisi siis mahdollisuus säädellä kalastusta, mikäli se on tarpeen kalakantojen heikentymisen ehkäisemiseksi. Muilta osin kalastuksen ohjaus olisi pääsääntöisesti kalastusoikeuden haltijan asia.

Kysymys on erityisesti verkkokalastuksen säätelystä. Monet kalastusalueet ovat nykyisin antaminen valtuuksin säädelleet verkkokalastusta rajoittamalla pienisilmäisten tai niin sanottujen väliharvuusverkkojen (solmuväli 30-54 mm) käyttöä tai verkkokalastusta talviaikaan kuhavesien syvänteissä. Kyse ei ole ollut useinkaan uhanalaisista kalalajeista, kalakantaa uhkaavan vaaran torjumisesta tai lisääntymisalueiden kalastuksesta, vaan tavoitteena on ollut saada nykyistä parempi tuotto sekä luontaisesti lisääntyvistä että istutetuista kalakannoista. Lakiesitys ei näissä tapauksissa anna valtakunnalliselle tai alueelliselle kalastusviranomaisille valtuuksia toimia. Siksi lakiesitys heikentää merkittävästi mahdollisuuksia järjestää kalastus taloudellisesti kestävästi.

Perustuslain 15 §:n mukainen omaisuuden suoja koskee myös kalastusoikeutta ja estänee nykyisten laajojen säätelyvaltuuksien antamisen kalastusviranomaiselle. Siksi kalastuslain uudistamisessa olisi selvitettävä missä määrin kalakantojen kestävä käytön vaatima säätely voitaisiin kirjoittaa suoraan kalastuslakiin.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen lakiuudistusta varten tehdyssä selvityksessä esitettiin harkittavaksi ns. väliharvuusverkkojen kiellon kirjoittamista lakiin. Samalla tavoin lakiin olisi

kirjoitettava myös vapaa-ajankalastuksessa käytettävien verkkojen enimmäismäärät ja kalojen alamitat.

Nykyisen kalastuslain soveltamisen aikana (1983-2013) viranomaisen on ollut äärimmäisen haluton käyttämään sille annettua valtuutusta välttämättömiinkään kalastuksen säätelytoimiin. Esimerkkinä tästä on se, että vaikka kalastusbiologiset syyt taimenen ja järvilohen alamittojen nostamiseen ovat olleet olemassa koko nykyisin voimassaoloajan, käytti valtioneuvosto lain suomaa mahdollisuutta korottaa näiden lajien alamittoja vasta vuoden 2014 alusta ja vain voimakkaan painostuksen jälkeen.

Uusittava kalastuslaki tulee edeltäjiensä tavoin olemaan voimassa seuraavat kolmekymmentä vuotta. Ei riitä, että laki suojaa kalakantoja heikentymiseltä. Sen on annettava myös välineet niiden vahvistamiseen.

Tältä osin lain valmistelu vaikuttaa puutteelliselta. Mikäli säätelyn tavoitteena ovat paremmat kalakannat ja niiden taloudellisesti järkevä kalastus, tulee lakiesitystä tältä osin merkittävästi parantaa ennen sen eduskuntakäsittelyä

Vaelluskaloja (7 Luku) koskevista säädöksistä puuttuvat vaelluskalakantojen hoitoa ja kalastusta koskevat periaatteet, joista tulisi kirjata lakiin mm.:

- turvataan kalan pääsy sen kutu- ja syönnösalueille,
- mitoitetaan kalastus kunkin kalastuksen kohteena olevan kalakannan tilan mukaisesti ja
- kunkin kannan kalastuksen mitoittaminen kannalle kannanhoitosuunnitelmassa asetettavan poikastuotantotavoitteen mukaisesti.

Lisäksi vaelluskalavesistön määrittelyyn (luku 1) tulisi sisällyttää myös vaelluskaloille tärkeät syönnösalueet, joilla myös kalastusta olisi säädeltävä lakiesityksen 64 §:n tarkoittamalla tavalla.

Vastaavasti kalakantojen hoidon periaatteet olisi kirjattava asianomaiseen lukuun (8 Luku). Erityisesti olisi määriteltävä yleinen periaate, jonka mukaan kalakantojen hoidossa pyritään ensisijaisesti luonnonlisäntymisen turvaamiseen.

Siksi:

- *lakiesityksen kalastuksen säätelyä sekä mahdollisesti kalakantojen hoitoa ja vaelluskaloja koskevat osuudet (luvut 6, 7 ja 8) vaativat lisävalmistelua, johon tulee kuulua arviointi kalastuksen säätelyn ja perusoikeusjärjestelmän välisistä suhteista ja*
- *mahdollisimman suuri osa kalastuksen säätelystä tulee kirjoittaa kalastuslakiin.*

Edellä mainittujen asioiden lisäksi Pohjanmaan Vapaa-ajankalastajapiiri kiinnittää huomiota seuraaviin asioihin:

ONKIMINEN VAELLUSKALAVESIKSI MÄÄRITELLYISSÄ JOISSA

Jokien koski- ja virta-alueiden, joilla kalastus vaelluskalavesissä yleiskalastusoikeuksilla on kielletty, määrittely saattaa johtaa tarpeettomiin kalastusrajoituksiin useimmilla jokialueilla.

Onginta on suosituin kalastusmuoto maassamme, eikä sitä pidä tarpeettomasti estää. Pohjanmaalla vesistöjä on hyvin vähän, joten joet ovat tärkeitä ongintapaikkoja. Lisäksi suurin osa alueen joista on siinä kunnossa, että niissä ei ole vaelluskaloja kuin korkeintaan satunnaisesti. Pohjanmaan Vapaa-ajankalastajapiiri pitää erittäin tärkeänä, että mahdollisuus onkimiseen säilyy vaelluskalavesiksi määritellyissä joissa.

KÄYTTÖ- JA HOITOSUUNNITELMAN LAATIMINEN

- mitkä ovat perusteet kalataloudellisesti merkittävien alueiden määrittelylle.

ALUEELLINEN LUPA KAUPALLISEN KALASTUKSEN HARJOITTAMISEEN

Yksikin kaupallinen kalastaja voi aiheuttaa merkittävää haittaa suurelle joukolle yleiskalastusoikeuksilla kalastavien henkilöiden harrastus ja virkistäytymismahdollisuuksille. Siksi alueellisen luvan myöntämisen edellytyksissä kaupalliseen kalastukseen tulee huomioida myös kalastus yleiskalastusoikeuksilla

KIELLETYT KALASTUSTAVAT, PYYNTIMENELMÄT JA KALASTUSVÄLINEET

Onginnassa on olennaisena osan mäskin eli houkutinaineiden käyttö. Houkutinaineet ovat luonnollisia viljaperäisiä aineita, joilla nimensä mukaisesti houkuttelevat kaloja onkipaikalle. Lain perusteluissa tulee käydä ilmi, että pykälän 46 kohdassa kolme luetelluilla aineilla ei tarkoiteta kalojen houkutteluun käytettäviä aineita.

Pohjanmaan Vapaa-ajankalastajapiiri pitää hyvänä asiana, että madeharan ja ryöstäjän käyttö kielletään.

KAUPALLISEEN KALASTUKSEEN TARKOITETUT PYYDYKSET JA PYYNTIMENETELMÄT

Kaupalliseen kalastukseen tarkoitettujen pyyntivälineiden kieltö tulisi koskea myös yksityisvesialueita. Vapaa-ajankalastuksessa pääsääntönä pitäisi olla oikeus enintään 1-2 verkon käyttöön, josta voitaisiin alueellisen kalastusviranomaisen päätöksellä antaa poikkeuksia vesialueen tuotosta ja kalastettavasta lajista riippuen

SAALIIN ENSIMYYNTI

Myynnin salliminen vähäisessäkin määrin lisää harmaata taloutta ja vaikeuttaa valvontaa. **Siksi Pohjanmaan Vapaa-ajankalastajapiiri näkee, että saaliin myynnin tulee olla kiellettyä vapaa-ajankalastajille.**

Jaakko Knaapila, Puheenjohtaja
Pohjanmaan Vapaa-ajankalastajapiiri Ry
jaakko.knaapila@netikka.fi